

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи з курсу
**«УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ГЕНДЕРНОМУ ДИСКУРСІ
ТИСЯЧОЛІТТЯ»**

(для студентів спеціальності 014. 01 «Середня освіта.

(Українська мова та література)»)

(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
української філології та журналістики
Протокол № 3 від 26.11.2020

Сєвєродонецьк – 2020

УДК 82(091)(305)

Методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «Українська література в гендерному дискурсі тисячоліття» (для студентів спеціальності 014.01 «Середня освіта (Українська мова та література)») (Електронне видання) / Уклад.: В. Ю. Пустовіт. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2020. – 18 с.

Пропоновані матеріали до виконання самостійної роботи з курсу мають на меті закріпити практичні уміння і навички в самостійній роботі, зокрема здійснення гендерного аналізу літературних текстів; конспектування й аналіз гендерних студій.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів ступеня вищої освіти магістра.

Укладач:

В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н.

Відповідальний за випуск:

В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н.

Рецензент:

О.В.Максименко, доцент, к.ф.н.

ЗМІСТ

Вступне слово 4

Тематика і зміст самостійної роботи6

Методи навчання філологічних дисциплін. Метод проєктів7

Завдання до заліку з дисципліни9

Орієнтовна тематика для створення проєкту10

Список рекомендованої літератури до курсу11

ВСТУПНЕ СЛОВО

В умовах динамічних суспільних змін, швидкого зростання обсягів інформації важливо навчити студентів самостійно розширювати й поглиблювати свої знання.

Проблему самостійного здобуття знань учнями і студентами досліджували багато науковців. У їх працях розкрито провідну роль самостійної роботи в розвитку мислення і здібностей особистості, обґрунтовано необхідність залучення учнів до творчості в процесі навчання, з'ясовано деякі напрями формування пізнавальної активності й самостійності. У студіях М. Данилова, І. Лернера, Н. Половникової, О. Савченко, М. Скаткіна, Т. Шамової та ін. переконливо доведено, що самостійна робота є засобом підвищення усвідомленості й дієвості матеріалу, що вивчається. У працях учених-дидактів окреслено підходи до практичного розв'язання проблеми організації самостійної роботи. У працях Л. Жарової, Р. Нізамова, А. Смирнова визначено й описано процеси організації самостійної роботи. Самостійна робота – це форма навчання, за якої студент засвоює необхідні знання, оволодіває вміннями й навичками, навчається планомірно, систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності.

Під час вивчення курсу виокремлюють такі види самостійного учіння студента:

- ☐ опрацювання рекомендованої літератури;
- ☐ ознайомлення зі зразками методичних матеріалів;
- ☐ написання рефератів, тез, статей, рецензій тощо;
- ☐ анотування наукових джерел;
- ☐ добір та опрацювання фахової літератури.

Ми пропонуємо магістрантам 1 року навчання самостійно опрацьовувати рекомендовану літературу, брати участь у науково-пошуковій

роботі (написання тез, статей на конференції), анотування наукових джерел, укладання проєктів тощо.

ТЕМАТИКА І ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Законспектуйте наступні праці:

Леся Українка «Нові перспективи і старі тіні».

Олена Теліга «Якими ви нас прагнете?»

2. Зробіть анотацію на запропоновані видання:

Агеєва В., Марценюк. Т. «Інша оптика: гендерні виклики сучасності».

«Основи теорії гендеру».

«Гендерні студії в літературознавстві».

Збірників: «Гендерна перспектива», «Гендерний розвиток у суспільстві: конспекти лекцій» та ін.

3. Користуючись словниками, енциклопедіями, інтернет-джерелами визначити спільні/відмінні риси ключових понять «фемінізм», «гендер», «емансипація», «жіноча література». Навести приклади.

Методи навчання філологічних дисциплін. Метод проєктів

Усе більшої актуальності набуває метод проєктів, що адаптує навчання до умов реального життя, удосконалює вміння самостійного пошуку необхідної інформації, її тематичного відбору, логічного структурування, репрезентації результатів і аргументованого відстоювання власної точки зору.

Незважаючи на активне застосування методу проєктів у практиці навчання, до сьогодні не існує єдиного терміна на позначення цієї дефініції. Дидакти активно використовують такі поняття, як „навчальне проєктування”, „проєктна діяльність”, „технологія навчального проєктування”, „проєктне навчання”, „проєктна технологія навчання”. Проте розуміння дослідниками сутності досліджуваного явища суттєво не відрізняються.

Виконання студентами проєктів передбачає залучення їх до виявлення та аналізу реальних практичних проблем, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю і використанням для цього практичної дослідницько-пошукової роботи.

Ефективне використання методу проєктів має визначатися такими умовами:

- 1) наявність значущої в дослідницькому плані проблеми, яка вимагає інтегрованих знань, самостійного пошуку інформації для її вирішення;
- 2) практична, теоретична, пізнавальна значущість планованих результатів;
- 3) структурування діяльності відповідно до класичних стадій проєктування (вибір теми, збір інформації, структурування інформації відповідно до завдань проєкту, оформлення результатів у паперовому або мультимедійному вигляді, презентація і публічний захист проєкту);
- 4) використання дослідницьких методів;
- 5) моделювання умов для визначення студентами пізнавальної проблеми (постановка, дослідження, пошук шляхів розв'язання, експертиза й апробація версій);
- 6) самостійний характер пізнавальної активності студентів;

- 7) підготовчий характер роботи викладача (залучення студентів до дослідницької діяльності, визначення кола актуальних і посильних для самостійного дослідження студентами проблем, надання консультацій);
- 8) матеріальні відповідним чином оформлені результати проєктної діяльності – відеофільм, альбом, мультимедійна презентація, посібник, доповідь тощо.

Таким чином, навчальний проєкт вимагає від кожного студента усвідомлення мети діяльності, розуміння сутності розв’язуваної проблеми, її значення та практичної цінності; оволодіння методами дослідження; інтегрування міждисциплінарних знань; активності й самостійності виконання.

Види проєктів: дослідницький, інформаційний, короткостроковий, довгостроковий, індивідуальний або парний, проєкт з опосередкованою координацією.

Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів, формує вміння самостійно обирати різні рішення, шляхи отримання інформації, генерувати ідеї, гіпотези, прогнозувати їх розв’язання.

ЗАВДАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Розробіть за поданими темами на паперових і електронних носіях проєкт за наступними параметрами:

Термінологічний блок (ключові слова. Література). Цей блок містить тлумачення ключових слів обраної теми (від 5 до 10), а також список використаної літератури при підготовці тексту проєкту.

Змістовий блок. Цей блок передбачає підготовку тексту проєкту з використанням інтерактивних технологій.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ДО СТВОРЕННЯ ПРОЄКТУ

1. Гендерні особливості комунікативної діяльності.
2. Проблема педагогічного спілкування у контексті гендерних досліджень.
3. Диференціація навчання на основі гендерного підходу.
4. Гендерні дослідження у педагогіці: вітчизняний і зарубіжний досвід.
5. Навчально-виховний процес у загальноосвітніх закладах у контексті гендерних досліджень.
6. Ідентичність сучасної жінки: постмодерний погляд.
7. Проблеми гендерного виховання учнів у процесі вивчення творчості Т. Шевченка.
8. Сучасна українська дитяча література: аспекти гендерної інтерпретації.
9. Феміністичні витоки образу Меріам у творчості Лесі Українки.
10. Гендерно-психологічні аспекти української лірики ХХ століття.
11. Гендерно-жанрові моделі популярної белетристики сучасності.
12. Гендерний дискурс масової літератури.
13. Гендерна проблематика в сучасних філософських текстах українських дослідників.
14. Гендерний дискурс у літературі NON-FICTION.
15. Особливості формування гендерного дискурсу світовому та українському культурному просторі.
16. Маскулінізм по-українському («Енеїда» І. Котляревського).
17. Художнє втілення гендерних проблем у творчості П. Куліша.
18. Фемінізація художнього простору Ліни Костенко.
19. Опозиція жіноче/чоловіче у прозі Марка Вовчка.
20. Гендерні маркери у Франковій рецепції жіночого літературного дискурсу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ

- Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. – К.: Факт, 2003.
- Агеєва В. Поетеса зламу століть: творчість Лесі українки в постмодерній
- Аніщенко О.В. Гендерні дослідження у педагогічній науці та практиці: Навч. Посібник / За ред. Г.М. Лактіонової, Н.І. Яковець. – Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 161 с.
- Бажан О. М. «Luks in tembria» крізь призму гендерних студій (на матеріалах прози Ганни Барвінок та Марка Вовчка). К. 2014.
- Бажан О. М. Тотальність поглядів на інтерпретацію характерів фемінної статі під кутом гендерного аналізу *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія Літературознавство*. 2006. Вип. 3 (47). С. 73-82.
- Башкирова О. М. Гендерні художні моделі сучасної української романістики : дис. на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук: 10.01.06 – теорія літератури, 10.01.01 – українська література / Київський ун.-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2019. 464 с
- Бовуар С. де. Друга стаття / Сімона де Бовуар [пер. з фр. Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко]; – К.: «Основи», 1994. Т.1. – 390 с.
- Бовуар С. де. Друга стаття / Сімона де Бовуар [пер. з фр. Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко]; – К.: «Основи», 1995. Т.2. – 392 с.
- Брюховецька О. Образ жертви і емансипація. Нарис про українську артсцену і фемінізм [Електронний ресурс] *Онлайн журнал Prostory*. Режим доступу: <http://prostory.net.ua/ua/krytyka/139-obrazzhertvy-i-emansypatsiia-narys-proukrainsku-art-stsenu-i-feminizm>
- Бутурлим Т. І. Формування гендерної культури старшокласників у процесі вивчення української літератури. *Наукові записки*

Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки. Ніжин, 2013. № 5. С. 117-122.

- Веретельник р. Фемінізм у драматургії Лесі українки [текст] : до 120річчя
- Вульф В. Жінки як розповідна література. *Незалежний культурологічний часопис І*. 2000. №17. С. 78-86.
- Гапон Н. Гендер у гуманітарному дискурсі: філософсько-психологічний аналіз. Львів: Літопис, 2002.
- Гендерна лінгвістика в Україні : історія, теоретичні засади, дискурсивна практика : колективна монографія / Т. А. Космеда... [та ін.]. – Харків : Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди ; – Дрогобич : Коло, 2014.
- Гончар Ю. О. Гендерна інтерпретація художнього світу Тараса Шевченка: автореф. дис...канд. філол. наук: 10.01.01 / Ю.О. Гончар ; Кіровоград. держ.пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2009. –16 с.
- Гончар Ю. Сучасний стан гендерної інтерпретації творчості Тараса Шевченка *Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. Черкаси*, 2007.– Вип. 118.– С. 22-30.
- Гундорова Т. Feminamelancholica: Стать і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. – К.: Критика, 2002.
- Гундорова Т. Кітч і література. Травестії. Київ : Факт, 2008. 284 с.
- Гендерні стандарти сучасної освіти: збірка рекомендацій. Запоріжжя: Друкарський світ, 2011.
- Гендерні студії в літературознавстві: навч. пос. / за ред. В. Погребної. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. – 222 с.
- Демченко О. І. Гендерні стереотипи у літературі ХХ ст. (на матеріалі творчості Павла Глазового). *Український смисл: науковий збірник*. Дніпропетровськ, 2014. С. 38-49.
- Домилівська Л. В. Мовні символи ідіостилю Ю. Яновського з семантикою "гендерна ознака" *Мовні і концептуальні картини світу: наукове видання: [збірник]*. Київ, 2013. Вип. 46, ч. 1. С. 451-461.

- Дубецька Оксана Огляд літератури з проблем гендеру. *Образ*. Випуск 2 (20). 2016. С. 120-123.
- Жаркова Р. Є. Жіноче письмо: інтелектуально-чуттєвий бунт проти уніфікації літературної творчості (теоретичний аспект). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Літературознавство*. Тернопіль, 2014. Вип. 39. С. 297-301.
- Зборовська Н. В. Феміністичні роздуми: на карнавалі мертвих поцілунків / Н. Зборовська, М. Ільницька. – Л. :Літопис, 1999. – 336 с.
- Історія української літератури XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / заред. В. Кузьменка. – К.: Академвидав, 2014. – Т. 1. – 526 с.
- Історія української літератури XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / за ред. В. Кузьменка. – К.: Академвидав, 2014. – Т. 2. – 536 с.
- Історія української літератури XX – поч. XXI ст.: навч. посіб.: у 3 т. / за ред. В. Кузьменка. – К.: Академвидав, 2017. – Т. 3. – 544 с.
- Калинюшко Олеся Феміністичний аспект у травелогах І. Карпи та І. Роздобудько. *SCRIPTA MANENT: Молодіжний науковий вісник інституту філології та журналістики*. 2015.
- Кісь О. Жінка в традиційній українській культурі (друга половина XIX – початок XX ст.): монографія / Оксана Кісь. – Львів: НАН України, Інститут народознавства, 2012. – 287 с.
- Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні [Електронний ресурс] *Незалежний культурологічний часопис «І»* 2003. №27.– Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm>
- Кордонець О. Феміністичний дискурс прози Богдана Лепкого *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Філологія. Соціальні комунікації*; Вип. 22. Ужгород, 2010. С. 39-43.
- Крупка М. Емансипація творчості в українській жіночій прозі кінця XIX початку XX ст.: автореф. дис. ... канд. філол. н. / Мирослава Крупка. К., 2004.

- Купцова Т. Концепт фемінінності в творчості Володимира Винниченка в контексті дослідження проблем гендерної рівності. *Українознавчий альманах*: спецвипуск Київ ; Мелітополь, 2010. Вип. 4 : "Гендерна освіта в Україні: досвід, проблеми, перспективи". С. 118-121.
- Левченко О. Гендерні особливості української художньої прози (за даними аналізу частотності колокацій у текстах 60-80-х та 2000-х років). XX-XXI століття: жанрово-стильові й лінгвістичні метафорфози в українській мові та літературі: Монографія. Оломоуць: Університет ім. Ф.Палацького в Оломоуці,
- Літературна дефіляда: сучасна українська критика про сучасну українську літературу. – К.: Темпора, 2012. – 544 с.
- Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт-уклад. Ю. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – 608 с.
- Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт-уклад. Ю. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2. – 624 с.
- Марта Госовська · На маргінесах: І. Франко в українському феміністичному дискурсі. *Міжкультурна взаємодія літератур.* |2016. С.299-334.
- Матусяк А. Маскулінний дискурс в українській літературі XX – XXI століть. *Перехресні стежки українського маскулінного дискурсу: Культура й література XIX - XXI століть*. К.: Laurus, 2014. С. 7-19.
- Меншій А. М. Гендерні стереотипи у творчості М. Коцюбинського та М. Івченка. *Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського* : збірник наукових праць. (Серія "Філологічні науки" ; вип. 4.12 (96)). Миколаїв, 2013. С. 150-155.
- Міт'яй З. Гендерна проблематика у сучасній жіночій прозі. *Українознавчий альманах*. 2010. Вип. 4. С. 138-142.
- Мозгова Л. Літературний процес і гендерна культура (старша школа) : [науково-методичний посібник для вчителів української літератури] / Людмила Мозгова. – Бориспіль : ПП "Люксар", 2011. - 352 с.

- Набитович І. Універсумсасум'у в художній прозі (від Модернізму до Постмодернізму) Дрогобич; Люблін: Посвіт, 2008.
- Незнайома: антологія української «жіночої» прози та есеїстки другої пол. ХХ – поч. ХХІ ст. – Львів: Піраміда / авт. проект, упоряд., вступне слово, бібліограф. відомості та приміт. В. Габора, 2005. – 600 с.
- Основи теорії гендеру: Навчальний посібник /За ред. М.М. Скорик, К. 2004.
- Откович К. Особливості гендерного дискурсу в творчості Ольги Кобилянської. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2015. Випуск 17. С. 117–124.
- Павличко С. Фемінізм / СоломіяПавличко. – К .: Основи, 2002.
- Перехресні стежки українського маскулінного дискурсу: культура й література ХІХ – ХХ століть / за ред. Агнешки Матусяк. – К.: Laurus, 2014.
- Пітер Баррі «Вступ до теорії: літературознавство і культурологія». К., 2008.
- Плахотнік О. Неймовірні пригоди гендерної теорії в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.krona.org.ua/uk/gender-expert-platform/publications>
- Подлесна В. Казки Олени Пчілки: аспекти гендерної інтерпретації. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки.* №2. 2009. С. 48-52.
- Подлісецька О. Гендерний код у прозі Лесі Українки. *Проблеми сучасного літературознавства.* 2017. Вип. 25. С. 118-126.
- Покуль О.Еволюція образу жінки-берегині у вимірі української постмодерної культури. *Вісник ЛНАМ. Серія: Культурологія. Вип. 29.* 2016.
- Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. – 392 с.

- Проблема гендерної нерівності в педагогічній освіті (Аналітична інформація за результатами “фокус-групового” соціально-психологічного дослідження). – К.: ПЦ “Фоліант”, 2003.
- Пустовіт В., Бондаренко Г. Духовні виміри жіноцтва XIX ст. як основа моральних авторитетів української нації. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство): збірник наукових праць* / за ред. проф. Оксани Філатової. № 2 (18), листопад 2016.
- Пустовіт В.Ю. Роль жінки в національно-культурному розвитку українства XIX ст. *Українська жінка у національному і глобальному просторі: історія, сучасність, майбутнє: збірник матеріалів I Міжнародного наукового форуму* (24-25 листопада 2016 р.) / Заг. ред. С. Щудло. – Дрогобич: «Трек ЛТД», 2016.
- Пустовіт Валерія Проблеми націєтворення в мемуарному дискурсі вітчизняних письменників XIX століття. Монографія. Луганськ: Знання, 2008.
- Ревакович М. Гендерний дискурс в сучасній українській літературі /М.Ревакович // *Wielkietematykultury w literaturachslowianskich: Slavika Wratlaviensia CLIII*. – Wroclaw, 2011. – AU № Wr 3277. – С. 633-641.
- Саліонович Л. М. Дискурс Івана Франка у вимірах гендерної лінгвістики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. М. Саліонович; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2012. – 20 с.
- Скупейко Л. Леся Українка і фемінізм (нефеміністичний погляд). Урок української. 2000. № 2.
- Ставицька Л. О. Сучасний стан лінгвогендерологічних досліджень в Україні. *Мовознавство*. 2008. №2-3. С. 236-246.
- Стельмах Х. Теорії жіночого письма та феміністична критика *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2012. Вип. 19. С. 357-365.

- Сукаленко Т. Метафора як засіб вербалізації гендерних стереотипів. *Мова і суспільство : збірник наукових праць*. Львів, 2011. Вип. 2. С. 23-27.
- Сучасна українська белетристика: координати «Коронації слова»: [колективна монографія] / за заг. ред. С. Підпригори. – Миколаїв: Іліон, 2014. – 306 с.
- Таран Л. Жіноча роль: жінка-автор у сучасній українській прозі: емансипаційний дискурс / Л. Таран. – К.: Основи, 2007. – 128 с.
- Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс/ гендер/ жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. 432 с.
- Філоненко С. О. Концепція особистості жінки в українській прозі 90-х років XX століття: монографія. Київ, Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект»2006.
- Чухим Наталія. Гендер та гендерні дослідження в XX ст. *“І”*. Незалежний культурологічний часопис. 17. 2000.
- Чухонцева Н. Проблематика і поетика роману «Село не люди» Люко Дашвар Сучасна українська белетристика: координати «Коронації слова»: колективна монографія / Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського; за заг. ред. С.В.Підпригори. – Миколаїв: Іліон, 2014. – С. 220-235.
- Чухонцева Н. Художній світ роману Марії Матіос «Майже ніколи не навпаки» Сучасна українська белетристика: координати «Коронації слова»: колективна монографія / Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського; за заг. ред. С.В. Підпригори. – Миколаїв: Іліон, 2014. – С. 236-258.
- Шаф Ольга Гендерно-психологічні аспекти української лірики XX століття: монографія. – Київ:ВЦ «Просвіта», 2019. – 608 с.
- Швець А. Жінка з хистом Аріадни: Життєвий світ Наталії Кобринської в генераційному, світоглядному і творчому вимірах. Львів, 2018. С. 179-236.

Методичні рекомендації
до самостійної роботи з курсу
«УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В ҐЕНДЕРНОМУ ДИСКУРСІ ТИСЯЧОЛІТТЯ»
(для студентів спеціальності 014.01 «Середня освіта
(Українська мова та література)»)
(Електронне видання)

У к л а д а ч:

В.Ю.Пустовіт
Редактор В.Ю.Пустовіт

Підписано до друку _____.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. № _____. Обл.- вид. арк. _____.

Тираж _____ екз. Вид. № _____. Замов. № _____.. Ціна договірна.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: 93400, м. Сєвєродонецьк, Луганська обл.,
пр. Центральний, 59-а, головний корпус.

Телефон: 8(06452) 4-03-42

Е – mail vidavnictvoSNU.ua@gmail.com